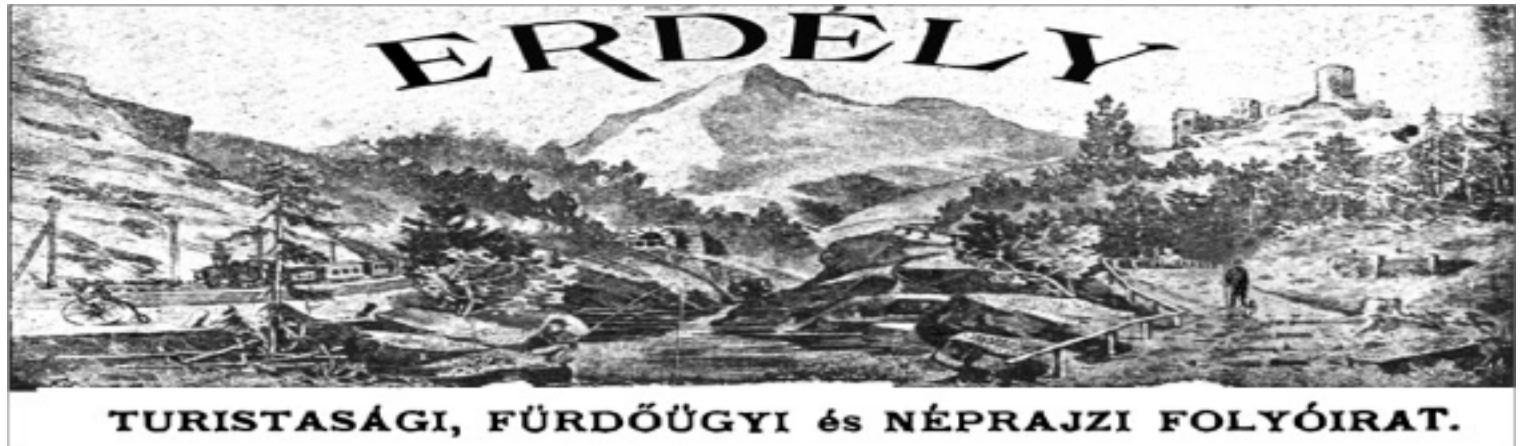

Erdély

ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Új sorozat, 108. szám
2017/10.Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
– Kolozsvár 1891 ÉrtesítőjeFőszerkesztő:
Tóthpál Tamás
(tothpaltamas@gmail.com)
Szerkesztők:
Pál Gyöngyi, Szima Csilla**Szép ősz helyett esős, viharos szeptember...**

A füledt, meleg augusztusi napokon alig vártuk már a hűvösebb szeptembert és a szép őszi túrákat. De az időjárás nem úgy alakult, ahogy szeretnénk volna. A forró nyár hirtelen ért véget, már az első szeptemberi hétvégére esőt, rossz időt jósoltak a meteorológusok. Szeptember 3-án, a Révi-szorosba szervezett kirándulásra szemerkélő esőben indultunk a vonatállomáshoz, de a rossz előrejelzések ellenére 16-on ültünk a reggeli vonaton Körösrév felé. A Révi-szorosban a Körösfőnél eredő Sebes-Körös tör magának utat Királyerdő-hegység és a Réz-hegység között. A táj rendkívül gazdag látványokban, cseppkőbarlangok, vízesés, változatos növényvilág, lélegzetelállító kilátók várják ott a természetjárókat.

PÁL GYÖNGYI

Körösrévtől kezdtük gyalogtúránkat. Bár a vonat áthaladt a szoroson, gyalog akartuk végigjárni és végignézni a látványosságokat. Elhagytuk a falut, a Roua Mușilor panziót, a stadiont, egy kis sziklavájtából eredő forrást, és elértük a szoros bejáratát. Pár évvel ezelőtt itt híd épült a Sebes-Körösön keresztül, innen indul a piros ponttal jelzett tanösvény, amely a Sebes-Körös bal oldalán elvezet a Zichy-cseppkőbarlanghoz (Peștera Vadu Crișului), a távolság mindössze 2,5 km. Az ösvényt magyarázó táblákkal látták el, és egyes részekben fakorlát vagy lánc segít a biztonságos előrehaladásban. Az ösvény elég sáros és csúszós volt az előző napokban leesett esőtől.

Elefántfej és Mohamed szakálla a barlangban

Eleinte erdőben haladtunk, majd a sziklafalak alatt, párhuzamosan a Sebes-Körössel, nagyobb szintkülönbségek nélkül, könnyű, de látványos túraúton. Jobb kéz felől elhagytunk egy meredek ösvényt, amely a Kecse- és a Devence-barlangokhoz vezet, a barlangok felett van a Belvedere-sziklaszirt, amely Két-Püspök sziklák néven is ismert. Nemsokára megérkeztünk az egykor jobb időket megért Révi-menedékházhoz, amely most már csak egy romhalmaz. Tábla figyelmeztet, hogy veszélyes a közelébe menni a megrongálódott épületnek. Innen már pár lépés a Zichy-barlang bejárata.

A barlang a nagyváradi Körösvidéki Múzeum gondozásában van, látogatható szakasza 680 méter, teljesen kiépített, elektromos kivilágítással rendelkező barlang, szervezett formában, csak barlangi vezetővel lehet bejárni. Több csoport is várakozott, a második csoporttal mi is bejutottunk a sziklák alatti különleges világba. A barlang bejárása kb. 45 percig tartott, miközben gyönyörködhetünk az érdekesebbnél érdekesebb cseppkőekben. A bejáratól jobbra, a sziklafalon kétnyel-

vű (román és magyar) emléktábla áll. 1993. augusztus 8-án állította a barlang felfedezésének 90. évfordulója alkalmából az EKE a barlangot felfedező Karl Handl, Czárán Gyula és Veress István emléke előtt tisztelve.

A barlangban van villanyvilágítás, de jó, ha van nálunk elemlámpa, így a sötétben ha-

A Sebes-Körös völgyében

gyott részekre is rápillanthattunk. A patakmeder-részeknek, cseppkő alakzatoknak, csarnokoknak Czárán Gyula adott nevet, ezeket az elnevezéseket ma is használják. Vannak könnyen felismerhető formák, mint például az Elefántfej, a Földgömb, a Lótusz, Mohamed szakálla. A barlangi levegő még a magashegységek levegőjénél is tisztább, páratelítettsége és a benne lévő negatív ionok túlsúlya pozitívan befolyásolja az ember közérzetét, a barlang falát különféle gombák borítják, amelyeknek baktériumölő hatást tulajdonítanak.

A barlanglátogatás után megtekintettük a barlangból ki-

folyó Styx-patak vízesését. A forró és száraz nyár után, ebben az időszakban a vízesésnek kicsi a hozama, de a sziklákat borító élénkzöld moha, a belőle csepegő csillogó vízcseppek így is érdekes fotótémát nyújtottak.

A Sebes-Körös jobb partján, a vasúti sín mellett haladó ösvényen folytattuk utunkat Vársonkolyos felé, közben csodálva mindkét oldalon a hatalmas sziklafalakat. Majd elhagytuk az alagutat, amelyet az ösvény jobb kéz felé félkörben megkerül és tovább haladtunk Vársonkolyos felé. A szoros nagyon szép, de sajnos vannak helyek, ahol sok az otthagytott szemét. Már közel jártunk Vársonkolyoshoz, mikor a meteorológusok által beígért eső megérkezett, eleinte csak csendesen, majd jó kiadós

szomszédságában található a Varfuras-cseppkőbarlang (Peștera Vărfuras). E barlang védelem alatt áll, kizárólag a Kolozsvári Amatőr Barlangász Klub vezetőivel látogatható. A Fehér-kövek nem más, mint a természet által kettészelt hegy, a vakítóan fehér mészkősziklák a kopár Vigyázó-hegység lábánál impozáns látványt nyújtanak.

Bizakodva indultunk szeptember 17-én a Dregán-völgyi kirándulásra, esőt is csak vasárnap estére jeleztek. Szokás szerint megálltunk a Floroiu víztározó gátjánál, ezt a gyönyörű tájat nem lehet kihagyni, mindig megcsodáljuk a hatalmas vízfelületet, a Bocásza-csúcsot, a környező hegyeket. Innen a Kis-Sebes völgyébe ereszkedtünk a mikrobusszal, a

Sosemlátott vihar jéggel, pusztítással

Délután 16 órakor indultunk hazafelé, mikor is elhagytuk a tavat és Viságmezőt (Lunca Vișagului). A Bocásza felett sötét felhők gyülekeztek, estére talán mégis megjön az eső. Nagysebes (Valea Drăganului) faluban megálltunk, volt aki kávét akart inni, a többiek a kocsiban maradtunk. Akkor szinte minden átmenet nélkül felerősödött a szél, pillanatok alatt viharra fokozódott, szokatlan erővel sodort mindent, ami útjában állt, jól érződtek a kocsiban is az erős szellőkésések. Néhány perc múlva hihetetlen erővel zúdult ránk egy hatalmas jég-eső félelmetes zúgással, kopogással. Szerencsénkre a kocsiba voltunk, amely egy terasz mellett parkolt, a többiek az épületben kerestek menedéket, de kávéra már nem került sor, mert közben a villanyáram is megszakadt. Nagy szerencsénk volt, hogy nem az erdőben, a nyílt terepen ért ez a szokatlanul heves vihar. 15-20 percet tarthatott az ítéletidő, aztán tovább vonult. Körülöttünk minden fehér volt a lezúduló jégtől, hirtelen lehűlt a levegő is. A szemben levő udvaron hatalmas fát döntött ki a szél, az úton cseréparabok hevertek szanaszét, több házról cserepeket sodort le a vihar, néhol üres volt a fél ház-tető, villanyoszlopok is kidőltek. Akkor kezdtük csak felfogni, mekkora károkat okozott a vihar. Indultunk hazafelé, előttünk kiskocsi haladt, betört hátsó ablakkal. A nagyváradi országúton mindenfelé kitört fák, összetört cserepek. Kissebesnél (Poeni) elakadtunk, hosszú kocsisor várakozott mindkét irányban, hatalmas kitört fa zárta el az országutat, egy órába telt, míg a helybeli önkéntesek és tűzoltók felszabadították az utat. A kissebesi állomás fedelét teljesen elvitte a szél. A vonatközlekedés is szünetelt a kidőlt fák miatt. Közben a vihar tovább vonult és az égen megjelent a szivárvány a megtépzott táj felett – hátborzongató látvány volt. Este 8 órára érkezünk meg Kolozsvárra, mindenfelé összetört fák, lehullott cserepek, áramszünet és a vihar utáni csend nyomott hangulata.

A szeptember, ha már esősnek indult, úgy is fejeződött be, 23-án a Feleki-tető és Árpád-csúcs túrát borús, zord időben tettük meg és hazafelé menet a Páter-úton az eső is eleredt, nem volt szél, nem volt vihar, mint egy héttel korábban, csak egyhangú, szürke, őszi eső, amely már meg sem akart állni. Az október aztán elhozta az igazi szép őszt...

Pezsgőcímke, iránytű és 120 éves táncrend az EKE-múzeumban

Virtuális kirándulók a Mátyás-házi múzeum utódintézményében

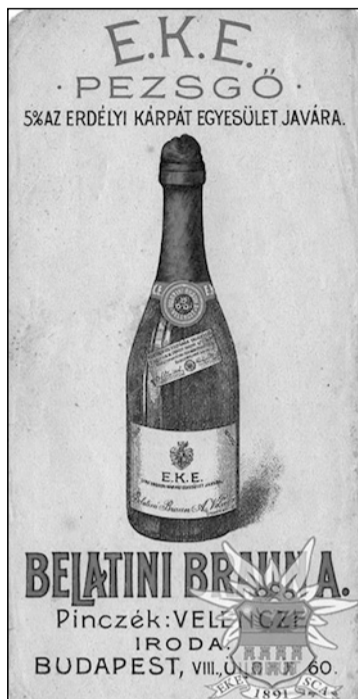
KERESKES EDIT

Gyönyörű virágkorát élte az Erdélyi Kárpát-Egyesület a boldog békeidők utolsó évtizedeiben. Az erdélyi, a kolozsvári társasági életnek már-már kötelező hozadékát jelentette a kirándulóhelyek, természeti szépségek felfedezése. A téma fontosságát pontosan jelzi, hogy az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE) által 1891-ben létrehozott Erdélyrészi Kárpát-Egyesület (EKE) első elnöke nem kisebb személy volt, mint gróf Bethlen Bálint, „a hazafias eszméknek lelkes, buzgó és kipróbált híve”, akit „a nagy-enyedi választó kerület 1892-ben orsz. képviselővé választott, és e minőségében is minden befolyását egyesületünk érdekében hasznosította. A kormányhoz intézett kéréseinknek ő a szószólója és több ízben küldöttséget is vezetett az egyes szakminiszterekhez. Ennek eredménye, hogy portomentességet élvezünk, hogy a menedékházak építésénél segítyt kapunk és kiadványaink a hatósági könyvtárak részére megrendeltek és minden téren érezzük a kormány tagjainak lekötő támogatását.” Az 1856-ban született gróf Bethlen Bálint „Modora a tagokkal és tisztikarral szemben szíves és megnyerő. Különösen jó hatással van, hogy kirándulások alkalmával a multságokban élénk részt vesz. Mint szónok kevés szavú, de gondolatokban tartalmas és kényes helyzetekben is szerencsésen oldja meg a kérdéseket.” Az idézetek az *Erdély* 1894/5. számából származnak. Az 1892–1948 között megjelent *Erdély* (amelynek jelen melléklet az utóda kíván lenni, de e címre joggal pályázik az 1991 óta kiadott *Erdélyi Gyopár* is), tehát az EKE turisztikai, fürdőügyi és néprajzi folyóiratának teljes digitalizált gyűjteménye egyébként mostantól ismét elérhető megújított tálalásban az erdelygyopar.ro oldalon.

Létrehozása után tíz év alatt az EKE olyannyira megerősödött, hogy 1902. október 12-én Kolozsváron a Mátyás király szülőházában megnyitotta a néprajzi múzeumát, amely később

a történelmi körülmények áldozataként végezte. Idén októberben, 115 évvel a 20. század eleji múzeumalapítás után az Erdélyi Kárpát-Egyesület újra múzeumot alapított: a virtuális térben. Ily módon a muzeális darabokat mindenki számára hozzáférhetővé – de legalábbis megtekinthetővé – teszik. „Nem polcokon porosodnak a relikviák, nem tárlókban találhatók a dokumentumok, hanem a világháló adta lehetőségek mentén bekerülnek mindannyiunk szobájába. Közkinccs mostantól az Erdélyi Kárpát-Egyesület és ettől elválaszthatatlanul az erdélyi turisztika történelme, sok kiadvánnyal és tárgyi hagyattal.” – olvasható az ekemuseum.ro honlap beköszöntőjében. Mit láthatunk hát a folyamatos bővítésre váró múzeumban?

Igazi kuriózum az EKE 12. báljának táncrendje 1896 februárjából, a Czárán Gyula irányítóját és barlangász sisakját bemutató fénykép, az aradi Czárán Gyula EKE-osztály zászlója 1932-ből, az EKE-pezsögösveg címkeje, az EKE-gyűjtős, az egyesület által kiadott német nyelvű idegenforgalmi-turista reklámfüzet, bál meghívó 1936-ból, illetve az a fénykép, ahol például Orosz Endre, az EKE főtitkára látható 1930-ban a budapesti turista kongresszus résztvevőivel az Országház lépcsőin. A menüben kiadványok (könyvek, folyóiratok, képeslapok, aprónyomtatványok, oklevelek, igazolványok), relikviák (jelvények, botjelvények, felvarrók, turista személyiségektől származó ereklyék), az EKE-osztályok fotói között lapozhatunk (az utóbbi még az egyes helyi osztályok hozzájárulásával alapos bővítésre vár). Természetesen az anyag mind fényképeken jelenik meg számunkra, az eredeti tárgyak Orosz Endre unokáinak, a Czárán Gyula Alapítványnak, Deák László nagybányai EKE-alelnöknek a birtokát képezik, valamint a Debrecenben élő, de a gyergyói EKE-hez kötődő Nyisztor Miklós magángyűjteményét gazdagítják. A múzeum anyaga a gyűjtők előzetes enge-

A cikkhez mellékelt fényképek Deák László, Nyisztor Miklós és az Orosz nővérek gyűjteményéből származnak

délyével felhasználható, ugyanakkor folyamatos bővítésre vár és számít: ez a múzeum olyan lesz, amilyenné a mai erdélyi utódok tenni tudják. Az 1891–1948 közötti időszak relikviáit továbbra is örömmel fogadják az eke@eke.ma címen.

Feltárulkozik a múzeumlátogató előtt az élénk társasági élet, az a nyüzsgő közösség, amelyet maga köré teremtett az EKE, és amelynek sikerült fennmaradnia a Trianon után drasztikusan megváltozott körülmények közepette is, amelyhez alkalmazkodni kellett. Fényképeket láthatunk az EKE forráslegeti, egyesközi, tordai, Nagy-kőhavas, radnaborberek, mende-kékházairól, a Lujza-lakról, az az EKE turistavendéglőjéről a révi Zichy-barlangnál, de láthatunk kirándulókat kisvasúton, majálisozókat, a hölgyek kalapban, hosszú szoknyában főznek a szabadban. Fényképek rég elporladt épületekről, emberekről. Az ily módon élénk kínáló nagyszerűség pedig kiváló biztatást, kapaszkodót jelenthet a mának és a jövőnek.

Novemberi rendezvények

- **Október 27–29. (péntek–vasárnap):** Gyulai fürdőtúra. Szervező: Vas Géza. Érdeklődni telefonon.
- **Október 28. (szombat):** Őszi Sárkánykert és a zsidói botanikus kert. Szervező: Vas Géza. Érdeklődni telefonon ♦ Szüreti bál 19.00 órai kezdettel a Heltai alapítványnál. Jelentkezni a szolgálatos napokon a székházban.
- **Október 29. (vasárnap):** Ronki- és Pocsováliste-szorosok túrája (14 km, szintkülönbség +/-700 m). Indulás 7 órakor. Szervező: Mezei Elemér. Érdeklődni telefonon.
- **November 1. (szerda):** Séta a Péter-úton (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.
- **November 2. (csütörtök):** Megemlékezés az EKE halottairól. Találkozás 13 órakor a Házsongárdi temető bejáratánál. Szervezők: Kovács D. Zsuzsa és Lőrinczi István.
- **November 4. (szombat):** Alverna–feleki TV-erősítőtorony–Árpád-csúcs (24 km, 500 m szintkülönbség). Találkozás 9 órakor a 32-es autóbussz alvernai végállomáson. Szervező: Fazakas Ferenc.
- **November 5. (vasárnap):** Sárkány-túra; kerékpárral a Sárkánykertbe. Zsidó–Sárkánykert–Hídalmás–Kisesküllő–Kajántó–Kolozsvár (75 km, szintkülönbség 500 m), Zsidóig a kora reggeli vonattal. Szervező: Szima Márton. Érdeklődni telefonon ♦ Csonkatelep (Săliște Nouă); 10 km. Találkozás 7.20 órakor az M33-as autóbussz megállójában (a kisállomás előtt). Szervező: Vlád Pál. Érdeklődni telefonon.
- **November 8. (szerda):** István-forrás (9 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta ♦ 18 órától közgyűlés az Apáczai-líceumban (Figyelem: nem november elsején és nem a székházban!).
- **November 9. (csütörtök):** Túraszervezők tanácskozása és választmányi gyűlés 18 órától a székházban.
- **November 9–11. (csütörtök–szombat):** Munkatúra Csucsán. Találkozás 7.15 órakor az állomáson. Szervező: Bagaméri Tibor. Bejelentkezni telefonon.
- **November 10–12. (péntek–vasárnap):** Vári László emléktúra a Vlegyászára. Szervező: Szilágyi András. Bejelentkezni telefonon november 5-ig ♦ Gyulai fürdőtúra. Szervező: Vas Géza. Érdeklődni telefonon.
- **November 15. (szerda):** Cérna-forrás (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.
- **November 16–18. (csütörtök–szombat):** Munkatúra Csucsán. Találkozás 7.15 órakor a vasútállomáson. Szervező: Bagaméri Tibor. Bejelentkezni telefonon.
- **November 18. (szombat):** Leányvár–EKE-forrás (20 km, 500 m szintkülönbség). Találkozás 8.45 órakor a 9-es autóbussz Bucium utcai megállójában (M21-es busszal Szászfenesig). Szervezők: Csorba Anna és Fazakas Ferenc ♦ Országos EKE fényképkiallítás Marosvásárhelyen állatkert látogatással. Szervező: Vas Géza. Érdeklődni telefonon.
- **November 19. (vasárnap):** Őszi séta az erdőben. Pusztatopa–Kék-lagúna–Egeres (16 km, 500 m szintkülönbség). Szervező: Szima Márton. Érdeklődni telefonon. ♦ Aranyos-völgyi vízesések (személygépkocsikkal). Érdeklődni telefonon. Szervező: Vas Géza.
- **November 22. (szerda):** Rejtett-forrás (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.
- **November 26. (vasárnap):** Nem hagyományos Tordai-hasadék. Kiskocsis megközelítés (15 km, 600 m szintkülönbség). Szervező: Szima Márton. Érdeklődni telefonon.
- **November 29. (szerda):** Szalonmasütés Slamovicsnál (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.
- **December 6. (szerda):** Mikulás-várás a Péter gerincen (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta. Mikulások: Zsoldos Edit, Monoky Iván ♦ A decemberi közgyűlés helyét és időpontját a decemberi programban közöljük.
- **Szolgálatos napok a székházban** (Kolozsvár, Fürdő/Cardinal Iuliu Hossu utca 20. sz., 13-as ajtó): kedden 10.30–12.30, csütörtökön 17–18 óra között. ♦ **EKE fotóklub:** minden kedden 17 órától a székházban. ♦ **Könyvtár:** minden csütörtökön 17–18 óra között a székházban.

Túrazvezetők, szervezők elérhetőségei

Bagaméri Tibor 0742-776930
 Csorba Anna 0740-407652
 Fazakas Ferenc 0752-640319
 Kovács D. Zsuzsa 0747-070790
 Lőrinczi István 0747-136310
 Mezei Elemér 0724-892797
 Szilágyi András 0742-625130
 Szima Márton 0766-703575
 Vas Géza 0742-659570
 Vlád Pál 0264-435866
 Titkár: Etédi József 0745-029946 és Székely Lavotta 0748-036290

Kirándulás a Jád völgyében kisvasúton, Orosz Endrével (1933)

Rendezvényeire minden érdeklődőt szeretettel vár az EKE Kolozsvár 1891!